

РЕЦЕНЗИЯ

върху материалите за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“, област на висше образование „6. Аграрни науки и ветеринарна медицина“, професионално направление 6.5. „Горско стопанство“, научна специалност „Горски култури, селекция и семепроизводство“, по дисциплината „Горска генетика и селекция“, обявен от Лесотехническият университет в Държавен вестник, бр. 37/07.05.2019 г.

Кандидат за участие в конкурса е:

Доц. д-р Петър Желев Стоянов

Рецензент: проф. д-р Александър Хараланов Александров, област на висше образование „6. Аграрни науки и ветеринарна медицина“, професионално направление „6.5. Горско стопанство“, научна специалност „Горски култури, селекция и семепроизводство“ от отделение „Аграрни науки и лесовъдство“ на БАН

1. Кратки биографични данни за кандидата

Петър Желев Стоянов е роден на 14 август 1960 г. в гр. Девин. Завършил е Висшия лесотехнически институт по специалност „Горско стопанство“ през 1985 г. с успех много добър (5.27) и от държавния изпит отличен (6.00). От август 1985 г. до февруари 1987 г. е лесничей в Държавно ловно стопанство „Тракия“ – гр. Пловдив, а от 1987 до 1990 г. е аспирант във ВЛТИ. На 1.12.1992 г. Висшата атестационна комисия му дава научната степен „кандидат на селскостопанските науки“ (ВАК – диплома № 22820/03.02.1993 г.).

От 26.02.1992 г. до 09.11.1999 г. (7 години и 8 месеца) той е асистент, старши асистент и главен асистент във ВЛТИ. Научното звание „доцент“ ВАК му присъжда на 9.11.1999 г. (ВАК – свидетелство № 19926/10.01.2000 г.). От тогава до сега той е доцент в ЛТУ, като през този период е бил ръководител на катедра „Дендрология“ (декември 2003 г. – ноември 2007 г.) и заместник-ректор на ЛТУ (ноември 2007г. – януари 2016 г.).

2. Съответствие на подадените документи и материали на кандидата с изискуемите, съгласно Правилника за РАС в ЛТУ

Документите и материалите на доц. д-р Петър Желев в конкурса за академична длъжност „професор“ съответстват напълно на изискваните по Правилника за развитие на

академичния състав в Лесотехническият университет. Те са комплектувани много прецизно и това улеснява оценяването на кандидата.

Минималният брой точки по групи показатели (А, В, Г, Д, Е) за „професор“ по професионално направление 6.5. „Горско стопанство“ е 550, а доц. д-р Петър Желев има 2519 точки, т.е., той превишава 4.5 пъти необходимите за тази академична длъжност. Освен това, всички показатели са над изискуемите.

3. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата.

Активната и разнообразна учебно-преподавателска дейност в продължение на 27 години, от които почти 20 години като доцент, са допринесли за изграждането му като ерудиран преподавател.

Доц. П. Желев е изнасял 5 университетски лекционни курсове, от които понастоящем 4 (Горска генетика и селекция, Растителни ресурси, Опазване на биологичното разнообразие, Подобряване на дървесните видове). Той е активен участник в създаване на университетска лаборатория за биотехнологични и молекулно-генетични изследвания в селското, горското стопанство и ветеринарната медицина.

Доц. П. Желев е обучавал 6 докторанти, от които трима са защитили дисертации (един – 2015 г., двама – 2017 г.), един е отчислен с право на защита и двама – в процес на подготовка. Общият брой на ръководените от него 107 дипломанти за период от 20 години е значителен, като особено голям е през последните 5 години (2015 г. – 11 дипломанти, 2016, 2017 и 2018 г. – по 9 дипломанти, 2019 г. – 7 дипломанти). Това е показател за търсен от студентите ръководител на дипломните им работи. Той е съавтор и на учебно пособие – практическо ръководство по дендрология и декоративна дендрология.

4. Оценка на научната, научно-приложната и публикационна дейност на кандидата

От представените за конкурса 86 научни публикации след хабилитирането за доцент изключвам от рецензиране 3 публикации, които не са по специалността и дисциплината на конкурса: № 26 (The halophytic vegetation...), № 53 (Statistical assessment of fluvisols...) и № 54 (Investigating the effect of substrate, mycorrhizal application... ..on the growth of the wild orchid...), но включвам 2 публикации от друг раздел, които са научни: № 103 – Technical guidelines for genetic conservation and use for Hungarian Oak (*Quercus frainetto*) и № 104 –

Technical guidelines for genetic conservation and use of Turkey Oak (*Quercus cerris*).

Следователно, той е автор на 85 научни публикации, класифицирани както следва:

По вид

- Монографии, книги и глави от книги – 14 (№№ 73-86), от тях 4 с монографичен характер (№№ 75, 76, 81, 82), глави от книги – 10 (№№ 73, 74, 77-80, 83-86).
- Публикации в научни списания – 51 (№№ 1-25, 27-52).
- Публикации в сборници – 20 (№№ 55-72, 103, 104)

По важност

- Статии в списания с импакт фактор и импакт ранг – 32 (№№ 1-23, 24, 25, 27-33). Те са отпечатани в едни от най-престижните списания, като Heredity, European Journal of Forest Research, Journal of Biogeography, Conservation Genetics, Canadian Journal of Forest Research, Annals of Botany и др.
- Статии в списания без импакт фактор и импакт ранг – 19 (№№ 34-52).

Език, на който са публикувани

- На български език – 13
- На английски език – 72

Брой на съавторите

- самостоятелни – 1
- първи автор – 12
- втори автор – 32
- трети автор и на последващи места – 40

Малкият брой самостоятелни статии се дължи на работата му предимно в колективи.

Той е търсен партньор от водещи горски генетици в европейските страни като А. Kremer и В. Fady (Франция), С. Lexer и Т. Geburek (Австрия), R. Alia (Испания), М. Konnert (Германия), L. Paule и D. Gömöry (Словакия), G. Vendramin (Италия), G. Eriksson (Швеция), S. Orlović и В. Nikolić (Сърбия), Н. Kraigher (Словения), М. Bozzano (Италия) и др.

От българските съавтори се откроява участието на И. Анева по установяване на находища от редки и медицински растителни видове и опазване на генетичните им ресурси, на Ст. Юруков по дендрология, на Г. Славов по генетика на дървесните видове, а така също на Евг. Цавков, М. Панайотов, В. Гагов и др., предимно от ЛТУ.

Освен научните публикации кандидатът е представил 19 научно-популярни статии и 4 книги, от които особено внимание заслужава тази за акад. Борис Стефанов (№ 91). Общата печатна продукция след първото хабилиране обхваща 109 публикации (85 научни, 1 учебно пособие и 23 научно-популярни).

4.1. Участие в научни, научно-приложни и образователни проекти.

Доц. д-р П. Желев е взел участие в 41 научни и научно-приложни проекта, от които 9 международни и 32 национални. На 16 проекта е бил ръководител, а в 25 – участник. Националните проекти включват институционални, образователни и инфраструктурни проекти – 2, от фонд „Научни изследвания“ – 6, от други институции – 8, от ЛТУ – 5, по граждански договори – 11. Броят на международните проекти е с два по-голям от заявените, тъй като кандидатът е пропуснал участието си в EUFORGEN (2).

4.2. Характеристика на публикуваните научни резултати

Публикуваните научни резултати на доц. П. Желев се характеризират с широк обхват в различни учебни дисциплини: горска генетика и селекция, дендрология, горски култури, ботаника и фитоценология с акцент върху биологичното разнообразие и способите за неговото запазване. Научните резултати са публикувани предимно във водещи европейски научни списания, чиито сумарен импакт фактор възлиза на 41.16 – висок показател за конкретната научна специалност и дисциплина.

Научните резултати на доц. П. Желев са на високо изследователско ниво, тъй като той прилага най-съвременни методи при генетичните проучвания на горскодървесните видове и използва модерна апаратура в лабораториите, с които се кооперира.

4.3. Отражение на научната дейност на кандидата в литературата (цитируемост).

Изследователската дейност на доц. П. Желев е добре известна на международната научна общност по горска генетика и селекция – тя е цитирана 575 пъти в 25 европейски страни, 9 – азиатски и 4 американски в около 80 престижни научни списания от всички континенти. Най-цитирани са следните публикации: Genetic differentiation and phylogeny of beech on the Balkan Peninsula (1999) – 87 пъти, Genetic differentiation of oak populations within the *Quercus robur/Quercus petraea* complex... (2001) – 63 пъти, Salient biological features, systematics and genetic variation of *Populus* (2010) – 60 пъти и др. От общо 575 цитирания, 338 са в научни списания с импакт фактор и импакт ранг (59 %).

4.4. Приноси в трудовете на кандидата (научни, научно-приложни, приложни)

Научните приноси на доц. Желев са следните:

- Установено е генетичното разнообразие в популациите и между популациите на главните иглолистни и широколистни дървесни видове у нас и някои протичащи генетични процеси. Приложените два типа маркери – изоензими и ДНК – позволяват определяне на таксономичния статус и наследяването на видове от род *Quercus*, род *Pinus* и род *Sorbus*.
- Установена е изменчивостта на *Pinus heldreichii*, *Betula pendula*, *Juniperus oxycedrus* и на два тревни вида от род *Sideritis*, както и някои биологични и екологични особености на тези видове.
- Разработени са методи за мониторинг на горските генетични ресурси и тяхното опазване при климатични промени.
- Установена е значителна дивергенция между българските и карпатските популации на *Tetrao urogallus*, докато при *Rupicapra rupicapra* генетичното разнообразие е сравнително ниско.

Научно-приложните и приложните приноси включват:

- Разработени са технически указания за опазване на генетичните ресурси на *Quercus frainetto* и *Quercus cerris*.
- Определени са горските местообитания с висока консервационна стойност у нас и методи за стопанисване на горите в „Натура 2000“.
- Установено е разпространението на лечебни растения и техния фитохимичен състав.

Приносите на еквивалентния брой статии (2, 3, 4, 6, 12, 16, 25, 27, 28, 30), приравнени за монография, се отнасят до:

- Установяване на генетичната изменчивост чрез биохимични и молекулни маркери при *Pinus sylvestris*, *Pinus nigra*, *Pinus peuce*, *Pinus mugo*, *Abies alba* и *Juniperus oxycedrus*. При представителите на род *Pinus* има високо вътрепопулационно генетично разнообразие и ниска междупопулационна диференциация. *Abies borisii-regis* не е резултат на древна хибридизация, а на интрогресия от близкото минало. *Juniperus oxycedrus* притежава висока

фенотипна изменчивост, но не показва изразена географска диференциация на Балканите.

5. Оценка на личния принос на кандидата

Личният принос на доц. П. Желев в публикациите с чуждестранни съавтори се откроява при избора на опитни площи, методи на изследване и интерпретиране на резултатите. В публикациите с български автори – ботаници, еколози, физиолози, химици и други специалисти – неговият лесовъдски принос е неоспорим.

Другите лични приноси на кандидата включват:

- 51 участия с доклади на научни форуми, от които 27 – в чужбина.
- 29 участия като рецензент и член на жури, от които 6 – за професор, 8 – за доцент, 10 – за „доктор“ и 5 – за „главен асистент“.
- Членство в 5 редакционни колегии;
- Рецензирал е много статии в 21 списания
- Експертната му дейност обхваща участие в СНС към ВАК, НС на институти в БАН, национални съвети към МОСВ, ИАГ и в международни организации като EUFORGEN и COST.

6. Критични бележки и препоръки

- Вместо представяне на еквивалентен брой статии, приравнени за монография, кандидатът би могъл да защити дисертация за научната степен „доктор на науките“.
- Препоръчвам акцентирание на изследванията върху генетика и селекция на дървесните видове.
- Желателно е увеличаване на относителния дял на самостоятелните статии.
- Препоръчвам разширяване на научно-приложната дейност по създаване на експериментални горски култури.

7. Лични впечатления

Отнасят се до част от изследователската му дейност, участие в научни форуми и експертизи и обобщено те са от много добри до отлични.

8. Заключение

На основание на оценката за научната и преподавателската дейност, научно-организационната и експертната дейност на доц. д-р Петър Желев Стоянов, предлагам да заеме академичната длъжност „професор“ по дисциплината „Горска генетика и селекция“ от професионално направление „6.5. Горско стопанство“.

Подпис на рецензента:

/проф. д-р Ал. А.

Рецензията е предадена на: 22.10.2019